

FORORD

Med Hjlemslev herred indledes beskrivelsen af kirkerne i det distrikt, som i lange tider og senest i perioden 1942-70 udgjorde et selvstændigt administrationsområde benævnt SKANDERBORG AMT. Som anført i den redaktionelle bemærkning, der indleder første bind af DK Århus, følger Danmarks Kirker den amtsinddeling, der var gældende ved værkets grundlæggelse (1933), og som er udtrykt i fjerde udgave af Traps Danmarksbeskrivelse. I konsekvens heraf publiceres kirkerne i Gammel Skanderborg amt i umiddelbar fortsættelse af dem i Århus amt. Gennemgangen er disponeret således, at kirkerne i landdistrikterne beskrives først. Redegørelsen for kirkerne i de tre købstæder Horsens, Silkeborg og Skanderborg vil afslutte beskrivelsen af Århus amt.

Som følge af den ældre, administrative opdeling har redaktionen fundet det hensigtsmæssigt at indlede beskrivelsen af kirkerne i Gammel Skanderborg amt med en oversigt over de arkivalier, der særlig er benyttede for dette område. Tillige bringes en ajourført forkortelsesliste. Om landkirkernes ejendoms- og forvaltningshistorie henvises til fremstillingen s. 1366-68.

FORTEGNELSE OVER ARKIVALIER
VEDRØRENDE KIRKERNE I GAMMEL SKANDERBORG AMT
I ALMINDELIGHED

Arkivalier, der kun vedrører den enkelte kirke, må søges under denne i afsnittet: Kilder og henvisninger.

RIGSARKIVET (RA). *Danske Kancelli*: A28. 1630-1702. Fortegnelser og diverse dokumenter vedk. kirker og sognekald i Danmark og Norge. - A29. 1726-97. Efterretninger om ejerne af kirker og kirke-tiender i Danmark i henhold til forordning 1726 8. novbr. - A30. 1809. Fortegnelser over kirker og disses ejere. - A130b. 1671-1848. Topografisk ordnede lens-sager. - B184. 1620. Seks års kirkeregnskaber indsendte i henh. til kgl. missive af 1620 marts. - C52. 1697. Indberetninger om købstadkirkernes tilstand i Danmark, indsendte i henh. til missive af 1797 30. jan. med fl. - D19. 1699-1771. Koncepter og indlæg til sjællandske registre (1701, nr. 73: landsomfattende syn over kirkernes brøstfældighed). - G116. 1812-44. Ekstrakter af de årlige indberetninger fra gejstligheden, indsendt i henh. til reskript af 1804 28. dec. - G119 (1799)-1828. Originale skøder til kongen på jus vocandi samt på birkeret m.m.

Rentekammeret: VI: Århus stift. - 2215.39-40. (1719)-1763. Dokumenter vedr. beregningen af indtægt og udgift for kongens kirker på rytterdistrikterne 1719 ff. i henh. til kgl. resolution af 1725 17. febr. - 2245. 119-20. 1710-14 og 1720-22. Dokumenter vedr. kongens ved auktioner 1710 og 1711 bortsolgte kirker med tilliggende i Århus og Ribe stifter.

Regnskaber indtil 1559 (1580): 1528-29. Fortegnelser over indkrævede klokker: 4. Register på klokker, som er vejede i Jylland og Fyn 1529.

Regnskaber 1559-1660: Lensregnskaber. Silkeborg len: a. Regnskaber 1595-1661. - 1614-16. Forklaring over kirkernes regnskaber og fortegnelse over deres byg-fældighed 1616. - Stjernholm len: a. Regnskaber 1602-61. -1614-15. Kirkeregnskaber.

Regnskaber 1660-ca. 1848: Kirkeregnskaber 1660-1854: 261-66. 1680-94. Århus stifts kirkers regnskaber. - 278. 1721-28. Skanderborg rytterdistrikts kirkeregnskaber. - 279-85. 1739-67. Skanderborg rytterdistrikts regnskaber for kirker i Skanderborg amt. - 286. 1739-67. Skanderborg rytterdistrikts regnskaber for kirker i Silkeborg amt. - 290. 1726-27, 1754 og 1769. Synsforretning og summariske regnskaber for jyske rytterdistrikters kirker.

LANDSARKIVET FOR NØRREJYLLAND (LA Vib). *Århus bispearkiv (C 3)*: 572-77. 1654-1845. Korrespondance. Gern hrd. - 600-04. 1562-1845. Korrespondance. Hjlemslev hrd. - 631-34. 1702-1845. Korrespondance. Nim hrd. 676-81. 1628-1845. Korrespondance. Tyrsting hrd. -682-89. 1566-1845. Korrespondance. Voer hrd. - 690-94. 1559-1845. Korrespondance. Vrads hrd. -1075. 1710. Specifikation af de kongelige kirkers indkomster. - 1081. 1661. Herredsbog. Gern hrd. -1089. 1661. Herredsbog. Nim hrd. -1101. 1661. Herredsbog. Tyrsting hrd. - 1102. 1661. Herredsbog. Voer hrd. - 1103. 1661. Herredsbog. Vrads hrd. - 1105. 1687. Herredsbog. Hjlemslev hrd. - 1106. 1690. Herredsbog. Bjerre-Nørre hrdr. - 1107. 1690. Herredsbog. Nørhald-Vrads hrdr. -1149. 1691-1711. Kirker solgt på auktion. -1150. 1789-1805. Sager vedr. kirkers salg. -1151. 1804-23. Kirkers istandsættelse m.m. - 1152. 1615-1712. Adkomster på jura patronatus. - 1153-54. 1695-1788. Kirkernes jura patronatus. -1155. 1713-24. Kirker på ryttergodser. -1156. 1837-44. Sager vedr. kirkeejere. -1162-64. 1690. Specifikation af stiftets kirketiender og deres ejere. - 1166-76. 1700-1803. Kirkesyn. -1177. 1813-35. Kirke- og præstegårdssyn. - 1513-15. 1796 og 1846. Forskellige indberetninger. - 2434. 1671-1712. Kirkeregnskaber og lignende vedr. landsognene. — 2439. 1716-23. Regnskaber for rytterdistrikternes kirker.

Provstearkiver (C): 29F. Gern hrd.s provsti: 4. 1803-19. Synsprotokol for kirker og præstegr. - 30A. Gern hrd.s provsti: 3. 1826-32. Indkomne breve. - 30D. Voer hrd.s provsti: 7. 1780-1812. Indkomne breve. - 8. 1787-96. Bilag. 9. 1799-1812. Adskillige sager. - 30E. Nim hrd.s provsti: 3. 1763-1820. Indkomne breve. - 30F. Hjlemslev hrd. s provsti: 2. 1803-12. Synsprotokol for kirker og præstegr. - 3. 1760-99. Indkomne breve. - 4. 1800-12. Indkomne breve. - 30 G. Tyrsting hrd.s provsti: 7. 1793-1800. Indkomne breve. - 30I. Århus amts søndre provsti: 2. 1817-54. Synsprotokol for kirker og præstegr. - 32. Hjlemslev-Gern hrdr.s provsti: 2. 1826-63. Synsprotokol. - 3. 1863-1915. Synsprotokol. - 33. Tyrsting-Vrads hrdr. s provsti: 1. 1837-56. Synsprotokol for kirker og præstegr. - 2. 1856-1911. Synsprotokol for kirker og præstegr. - 3. 1862-95. Synsprotokol. - 4. 1896-1909. Synsprotokol. - 33A. Voer-Nim-

Hads hrdr.s provsti: 10. 1833-47. Protokol for bestyrelsen af Hvirring og Hornborg kirker. - 34. Voer-Nim hrdr.s provsti: 3. 1855.88. Synsprotokol. - 4. 1889-1938. Synsprotokol.

Lens- og amsadministrationen: Skanderborg og Åkær amter 1661-1799 (B5C): 67. 1703. Indkomne breve. - 92-93. 1741-42. Indkomne breve. - 191A. 1723-62. Sager vedr. kirker og sognekald. - 191B. 1722-44. Sager vedr. rytterdistriktets kirker og skoler. - 191C. 1745-65. Sager vedr. rytterdistriktets kirker og degnekald. - 194A. 1726-65. Breve fra kirkeinspektørerne og kommissionssager fra inspektør Morville.

Ryttergodserne: Dronningborg rytterdistrikt 1717-65 (GRyt 7): 1. 1724-35. Synsprotokol for de reparerede kirker i Skanderborg, Dronningborg og Kolding rytterdistrikter. - 2. 1735. Synsprotokol over de kgl. kirker i Skanderborg og Dronningborg rytterdistrikter. - Skanderborg rytterdistrikt 1717-67 (GRyt 8): 9. 1719-1769. Jordebogsekstrakter og arkivalier vedr. ændringer af godsets omfang. - 11. 1721-67. Kirkesessionernes og kirkeinspektionens korrespondance. - 12. 1719-66. Dokumenter og regnskaber vedr. kirker og skoler. - 13. 1725-65. Synsforretninger vedr. to eller flere kirker. - 14. 1721-60. Synsforretninger vedr. de enkelte kirker.

Bygningsinspektorater: Bygningsinspektoratet i Århus (B 239): 120-26. 1850-1905. Forskellige kirker, ordnet alfabetisk.

Godsarkiver (G): 338. Herschendsgave: 32. 1859-69. Indtægts- og udgiftsjournal for Astrup, Vedslet og Vitved kirker. - 33. 1879-1904. Indtægts- og udgiftsjournal for Astrup, Vedslet og Vitved kirker. - 341. Frijsenborg: 393. 1883-99. Regnskabsbog. - 394. 1900-22. Regnskabsbog. - 395-459. 1854-1922. Regnskaber. - 460. 1848-52. Regnskaber. - 461. 1888-1920. Regnskaber. - 463. 1860-1923. Dokumenter vedr. kirkerne. - 464. 1802-24. Dokumenter vedr. kirkerne.

NATIONALMUSEETS 2. AFDELING (NM2). *Håndskriftsamlingen:* F. Uldall: Om de danske landsbykirker I-VIII, 1864-91.

Den generelle arkivgennemgang er foretaget af Bent Schiermer Andersen, Jesper Ballhorn, Susanne Krogh Bender, Laura Bjerrum, Jens-Jørgen Frimand, Peder Fuglsang, Stig Hornshøj-Møller, Therese Kaspersen, Anette Kruse, Henrik Larsen, Niels Jørgen Guldborg Poulsen, Sven Rask og Jens Rahbek Rasmussen.

FORKORTELSER VEDRØRENDE GAMMEL SKANDERBORG AMT

Litteraturforkortelser m.m. Se i øvrigt Forkortelser i historisk Litteratur, Fortid og Nutid, Bind 21, hefte 1, 1960. Udg. af Dansk historisk Fællesforening.

Abrahamsen: Orientering. N. Abrahamsen: Romanske kirkers orientering og den magnetiske misvisning i 1100-tallet i Danmark. Geoskrifter XXIII, Århus 1985.

Achen: Adelsvåbener. Sven Tito Achen: Danske adelsvåbener. En heraldisk nøgle. 1973.

ActaPont. Acta Pontificum Danica. Pavelige Aktstykker vedrørende Danmark 1316-1536. Udg. af L. Moltesen m.fl. I-VII og suppl. 1904-43.

AnnOldk. Annaler for nordisk Oldkyndighed. Udg. af Det kgl. nord. Oldskrift-Selskab 1836-63 (siden 1866: ÅrbOldkHist).

Arkitekten. Arkitekten (siden 1929: Arkitekten). Medd. fra Akademisk Arkitektforening. 1898f.

ArkMus. Fra Arkiv og Museum. Udg. af Østifternes historisk-topografiske Selskab. 1899-1943.

Beckett: DaKunst. Fr. Beckett: Danmarks Kunst. I-II. 1924-26.

Bøje. (1979-82). Chr. A. Bøje: Danske guld og sølv smedemærker før 1870. Revideret og udvidet udgave. I. København. Red. af Bo Bramsen. 1979. II. Købstæderne. Red. af Sven Fritz og Finn Grandt-Nielsen. 1982. III. Sønderjylland. Red. af Sigurd Schoubye. 1982.

Christie: Ikonografi. Sigrid Christie: Den lutherske ikonografi i Norge inntil 1800. 1-2. Oslo 1973.

DaAdÅrb. Danmarks Adels Aarbog. Udg. af en Forening 1884f.

- DaAtlas*. Erich Pontoppidan og Hans de Hofman: Den danske Atlas. IV. 1768.
- DaFolkem.Saml.* Dansk Folkemindesamling.
- DaKanc.* Danske Kancelli.
- DaKanc.Reg.* Danske Kancelliregistranter 1535-1550. Udg. af Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie. 1881-82.
- DaMag.* Danske Magazin ... Udg. af Selskab til det Danske Sprog og den Danske Histories Forbedring. 1745f.
- Danske Kirkelove.* Danske Kirkelove I—III. Udg. af Holger Fr. Rørdam. 1883-89.
- DaRigBr.* Danmarks Riges Breve. Udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab. 1938f. 1. rk. I-VI (789-1237), 2. rk. I-XII (1250-1339), 3. rk. I-IX (1340-75), 4. rk. I-II (1376-85).
- DaSaml.* Danske Samlinger for Historie, Topographi, Personal- og Literaturhistorie. Udg. af Chr. Bruun m.fl. 1865-77.
- DaStedn.* Danmarks Stednavne. Nr. 12. Stednavne i Århus og Skanderborg amter. Udg. af Stednavneudvalget ved Anders Bjerrum. 1964.
- DiplDan.* Diplomatarium Danicum. Udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab. 1939f. 1-4. rk. (som DaRigBr.).
- DK.* Danmarks Kirker. Udg. af Nationalmuseet. 1933f. - Nedenfor bringes en oversigt over det hidtil udkomne samt forkortelserne for de enkelte bind.
- DK. Bornholm.* Danmarks Kirker VII. Bornholm. Ved Otto Norn, C. G. Schultz, Erik Skov. 1954.
- DK. Frborg.* Danmarks Kirker II. Frederiksborg amt. 1-2. Ved Erik Moltke og Elna Møller under medvirken af Ulla Haastrup og Marie-Louise Jørgensen. 1964 og 1967. 3. Ved Erik Moltke og Elna Møller, Marie-Louise Jørgensen og Hugo Johannsen. 1970. 4. Ved Marie-Louise Jørgensen og Hugo Johannsen. 1975.
- DK. Holbæk.* Danmarks Kirker IV. Holbæk amt. 1-3. Ved Marie-Louise Jørgensen og Hugo Johannsen. 1979, 1982 og 1986.
- DK. Kbh. Amt.* Danmarks Kirker III. Københavns amt. 1-2. Ved Erik Moltke, Elna Møller, C. G. Schultz under medvirken af Kirsten Weber-Andersen. 1944 og 1946. 3-4. Under redaktion af Erik Moltke og Elna Møller. 1951
- DK. Kbh. By.* Danmarks Kirker I. København. 1. Ved Victor Hermansen, Aage Roussell, Jan Steenberg. 1945-58. 2. Ved Jan Steenberg. 1960-65. Tillæg: Navneregister til 1 og 2 ved Albert Fabritius. 1966. 3. Ved Jan Steenberg. 1966-72. 4. Ved Kjeld de Fine Licht og Elna Møller. 1973-75. 5. Ved Birgitte Bøggild Johannsen. 1983. 6. Ved Birgitte Bøggild Johannsen og Sven Rask. 1987.
- DK. Maribo.* Danmarks Kirker VIII. Maribo amt. 1. Ved Otto Norn og Aage Roussell under medvirken af Gertrud Købke Knudsen. 1948. 2. Under medvirken af Erik Skov og Kirsten Weber-Andersen. 1951.
- DK. Præstø.* Danmarks Kirker VI. Præstø Amt. 1-2. Ved Chr. Axel Jensen og Victor Hermansen. 1933-35. Tillæg: Navneregister ved Albert Fabritius. 1955.
- DK. Ribe.* Danmarks Kirker XIX. Ribe amt. 1. Ved Elna Møller under medvirken af Ebbe Nyborg. 1979. 2. Ved Elna Møller, Ebbe Nyborg og Niels Jørgen Poulsen. 1984.
- DK. Sjyll.* Danmarks Kirker XX-XXIII. Sønderjylland. XX. Haderslev amt. XXI. Tønder amt. XXII. Åbenrå amt. Ved Erik Moltke og Elna Møller under medvirken af Vibeke Michelsen. 1954, 1957 og 1959. XXIII. Sønderborg amt. Ved Erik Moltke, Elna Møller og Vibeke Michelsen. 1961. Tilføjelser og rettelser, kunsthistorisk oversigt, registre. Ved Erik Moltke, Elna Møller og Vibeke Michelsen under medvirken af Marie-Louise Jørgensen og Albert Fabritius. 1963.
- DK. Sorø.* Danmarks Kirker V. Sorø Amt. 1. Ved Victor Hermansen og Poul Nørlund. 1936. 2. Under medvirken af Erik Moltke. 1938.
- DK. Tisted.* Danmarks Kirker XII. Tisted Amt. 1-2. Ved Chr. Axel Jensen, Erik Moltke og C. G. Schultz. 1940 og 1942.
- DK. Århus.* Danmarks Kirker XVI. Århus amt. 1-2. Ved Vibeke Michelsen og Kjeld de Fine Licht. 1968 og 1972. 3. Under medvirken af Ulla Haastrup. 1976. 4-5. Ved Kjeld de Fine Licht, Vibeke Michelsen og Niels Jørgen Poulsen. 1980 og 1983-87.
- FiK.* Soumen Kirkot. Finlands Kyrkor. Utgivna av Finska Fornminnesforeningen. Helsingfors 1959f.
- Frederik I.s Registranter.* Kong Frederik den Førstes danske Registranter. Udg. af Kr. Erslev og W. Møllerup. 1879.
- Gad: Helgener.* Tue Gad: Helgener. Legender fortalt i Norden. 1971.
- GIKglSaml.* Gamle kongelige Samling, KglBibl.
- Grundtvig: Danske Folkesagn.* Svend Grundtvig: Danske Folkesagn 1839-83. Udg. af Hans Ellekilde. I-II. 1944-47.
- Halkjær Kristensen: Tinnmærker.* Poul Halkjær Kristensen. Danske tinnmærker ved H. Rasmussen. 1983.
- Henningsen: Kirkeskibe.* Henning Henningsen: Kirkeskibe og Kirkeskibsfester. Søhistoriske Skrifter. III. Udg. af Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg og Selskabet for Handels- og Søfartsmuseets Venner. 1950.
- Henningsen: Kirkeskibe. Skbg.* Henning Henningsen: Kirkeskibe i Århus og Skanderborg amter, i Årb-ÅrhSt. 1952, s. 99-115.
- Herreklostrene.* Poul Rasmussen: Herreklostrenes jordegods og dets historie. Den katolske kirkes jordegods i Aarhus Stift III. 1955-57. Særudgave af ØJy-

- Hjemst. XIX, 1954, s. 9-38; XX, 1955, s. 9-42; XXI, 1956, s. 42-80; XXII, 1957, s. 37-68.
- Hinrichsen: Grabsteine.* Torkild Hinrichsen: Corpus der »romanischen« Grabsteine Danemarks. I-XIII. Dissertation 1978. Udg. som ms., Hamborg 1988 (Eksemplar i NM2).
- HistT.* Historisk Tidsskrift. Udg. af Den danske historiske Forening. 1840f.
- HofmFund.* Hans de Hofman: Samlinger af publice og private Stiftelser, Foundationer og Gavebreve. II. 1756, III. 1758.
- Jensen: Gravsten.* Chr. Axel Jensen: Danske adelige Gravsten. I-II. 1951-53.
- Jensen: Snedkere.* Chr. Axel Jensen: Danske Snedkere og Billedsnidere i Tiden 1536-1660. 1911.
- JySaml.* Samlinger til Jydsk Historie og Topografi og Jyske Samlinger. Aalborg, Aarhus og København 1866-1965. Siden 1966-67: Historie.
- Jørgensen: Helgendyrkelse.* Ellen Jørgesen: Helgendyrkelse i Danmark. 1909.
- KalkarOrdb.* O. Kalkar: Ordbog til det ældre danske Sprog 1300-1700. 1881-1918.
- KancBrevb.* Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold. 1551f. I Uddrag udg. af Rigsarkivet 1885f.
- KirkehistSaml.* Kirkehistoriske Samlinger. Udg. af Selskabet for Danmarks Kirkehistorie. 1849f.
- Kirkens Bygning og Brug.* Kirkens Bygning og Brug. Studier tilegnet Elna Møller. 1983.
- KglBibl.* Det kongelige Bibliotek.
- Klokkeskat 1528/29.* 1528-29. Fortegnelser over indkrævede klokker: 4. Register på klokker som er vejede i Jylland og Fyn 1529 (RA. Rtk. Rgsk. indtil 1559 (1580)).
- Kronens Skøder.* Kronens Skøder paa afhændet og erhvervet Jordegods i Danmark, fra Reformationen til Nutiden. I Uddrag udg. af Rigsarkivet. 1535-1765. I-IV. 1892-1955.
- KultHistLeks.* Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder. Udg. af de fem nordiske lande. I-XXII. 1956-78.
- LAVib.* Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg.
- Løffler: Gravsten.* J. B. Løffler: Danske Gravstene fra Middelalderen. 1889.
- Mackeprang: Døbefonte.* M. Mackeprang: Danmarks middelalderlige Døbefonte. 1941.
- Mackeprang: Granitportaler.* M. Mackeprang: Jydske Granitportaler. 1949.
- Magnus-Petersen: Kalkmalerier.* J. Magnus-Petersen: Beskrivelse og Afbildninger af Kalkmalerier i danske Kirker. 1895.
- MarmDan.* Erich Pontoppidan: Marmora Danica selectiora sive Inscriptionum. II. 1741.
- MeddÅrhSt.* Meddelelser fra Århus Stift. Århus 1963f.
- Moltke: Runerne.* Erik Moltke: Runerne i Danmark og deres oprindelse. 1976.
- NM. (NM2) (NM6)* Nationalmuseet. (Nationalmuseets 2. afdeling). (Nationalmuseets 6. afdeling: Den kgl. Mønt- og Medallesamling).
- NMArb.* (Fra) Nationalmuseets Arbejdsmark 1928f.
- NoK.* Norges kirker, utgitt av Riksantikvarietat. Oslo 1959f.
- NyKglSaml.* Ny kongelig Samling. KglBibl.
- Nyrop: Kirkeklokker.* C. Nyrop: Om Danmarks Kirkeklokker og deres Støbere. 1882. (Eksemplar i NM2 med F. Uldalls tilføjelser).
- Nørlund-Lind: Kalkmalerier.* P. Nørlund og Egmont Lind: Danmarks romanske Kalkmalerier. 1944.
- Orgelreg.* Den danske Orgelregistrant, Musikhistorisk Museum, København.
- PersHistT.* Personalhistorisk Tidsskrift. Udg. af Selskabet for dansk (-norsk) Genealogi og Personalhistorie. 1880f.
- Præsteindb. 1809.* Sognepræsternes Indberetninger til Oldsagskommissionen 1809. NM2.
- Præsteindb. til Ole Worm.* Præsteindberetninger til Ole Worm. II. Indberetninger til Århus, Fyns og Lunde Stifter 1623-25. Udg. af Landbohøiologisk Selskab ved Frank Jørgensen. 1974.
- RA.* Rigsarkivet.
- Repert.* Repertorium diplomaticum regni danici mediævalis. Fortegnelse over Danmarks Riges Breve fra Middelalderen. Udg. af Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie. 1. rk. I-IV (1085-1450), 2. rk. I-IX (1451-1513). 1894-1939.
- Resen.* Peder Hansen Resen: Atlas Danicus. Århus Stift. Ved Helge Søgaard. Århus 1967.
- Rgsk.* Regnskaber.
- Rtk.* Rentekammeret.
- Schmidt: Kæmpesten.* A. F. Schmidt: Danmarks Kæmpesten i Folkeoverleveringen. 1932.
- Skbg.* Skanderborg.
- SRD.* Scriptores Rerum Danicarum mediæ ævi. Udg. af Jacob Langebæk m.fl. I-IX. 1772-1878.
- Stamtavler.* Stamtavler over danske Adelslægter. I-XV. 1887-1945.
- Suhms Saml.* Samlinger til den Danske Historie. I-II. Udg. af P. F. Suhm. 1779-84.
- Suhms Nye Saml.* Nye Samlinger til den Danske Historie. I-IV. Udg. af P. F. Suhm. 1792-95.
- Svane: Helligkilder.* Siegfred Svane: Danske Helligkilder og Lægedomskilder. 1984.
- SvK.* Sveriges Kyrkor. Konsthistorisk inventarium utg. av K. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Stockholm 1912f.
- Tang Kristensen: Danske Sagn.* Evald Tang Kristensen: Danske Sagn. I-VI. Århus 1892-1901. Ny rk. I-VI. 1928-39.
- Thiele: Danmarks Folkesagn.* J. M. Thiele: Danmarks Folkesagn. I-II. 1843-60.
- Thiele: Danske Folkesagn.* J. M. Thiele: Danske Folkesagn. I-IV. 1818-23.

- Trap*. J. P. Trap: Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark. 1. udg. 1858-60. 2. udg. 1872-79. 3. udg. 1898-1906. 4. udg. 1920-32. 5. udg. 1953-72.
- Uldall*: *Kirkeklokker*. F. Uldall: Danmarks middelalderlige Kirkeklokker. 1906. 2. udg. ved Jens Vellev 1982.
- Weilbach*: *KunstLeks*. Weilbachs Kunstnerleksikon. Udg. af en Komité med Støtte af Carlsbergfondet. 1947-52.
- Wiberg*: *Præstehist*. S. V. Wiberg: Personallistoriske, statistiske og genealogiske Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie. 1870-73. Ny udg. 1959-60.
- Zachariasen*: *Orgelfortegn*. A. C. Zachariasen: Fortegnelse over leverede orgler, i Orgelreg.
- ÆldDaArkReg*. De ældste danske Arkivregistraturer. I-V. 1854-1910.
- ÆldNordArch*. Tegninger af ældre nordisk Architektur, 1-6. Samling. Udg. af V. Dahlerup, Hans I. Holm, O. V. Koch og H. Storck. 1872-1919.
- ØJyHjemst*. Østjydsk Hjemstavns. Skbg og Århus 1936f.
- ÅrbGIBy*. Købstadmuseet »Den gamle By«. Aalborg og Aarhus 1927f.
- ÅrbOldkHist*. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. Udg. af Det kgl. nord. Oldskrift-Selskab. 1866f.
- ÅrbÅrhSt*. Aarbøger udg. af Historisk Samfund for Aarhus Stift. Århus 1908f.
- Århus Domkapitels Jordebøger*. Århus Domkapitels Jordebøger I—III, udg. af Landbohistorisk Selskab ved Poul Rasmussen. 1972-75.
- Århusgård og Åkær lens jordebog 1544*. Udg. af Poul Rasmussen, 1960.

PERSONFORKORTELSER

EM	=	Erik Moltke
JJF	=	Jens-Jørgen Frimand
KdeFL	=	Kjeld de Fine Licht
LL	=	Lennart Larsen
NE	=	Niels Eiswing
VM	=	Vibeke Michelsen

SÆRLIGE TEGN

- * Foran stikord betegner en genstand, som befinder sig andetsteds end i kirken, f.eks. i museum eller privateje.
- * Foran årstal betegner fødselsåret.
- † Foran årstal betegner dødsåret.
- † Foran stikord betegner en forsvundet bygning, bygningsdel, inventarstykke eller gravminde.
- (!) Sættes efter ord (normalt i indskrifter), hvis stavemåde er ejendommelig eller forkert.
- () Markerer opløsning af forkortelser eller suppleringer.
- [] Markerer rekonstruktion af manglende ord eller bogstaver.
- < > Angiver senere tilføjelser til en oprindelig indskrift.
- Markerer en ikke udfyldt plads, især i dødsdata.

KIRKER I LANDDISTRIKTERNE

HJELMSLEV HERRED